

İÇİNDEKİLER

Hatıralarla Hüsamettin Hoca	5
Kitap Hakkında	9
İktidar ve Din	17
Muhafazakârlık	27
Türkiye’de Kimlik ve Etnisite Sorunu	47
Din, Bilim ve İktidar İlişkileri	63
Bir Gerçeklik Olarak Din	81
Din ve İktidar İlişkileri	97
Ritüeller ve Din	113
Dil, Toplum ve Politika	129
Gelenek	139
Âlimler ve Entelektüeller	153
Terör, Şiddet ve Uygarlık	181
Tarihçiler, Tarihler ve Tarihimiz	201
İktidar, Devlet, Etik ve Toplum	215
Başkanlık Sistemi	229
Etnisite Fikri	243
Çok Kutuplu Bir Dünyanın Eşiğinde	263
Evimiz, Türkiye’imiz, Memleketimiz	279
Kültür	295
Geçmiş ve Tarih	313
Sınırlar	329
Sorun	345
Osmanlı’nın Dönüşü	365
Dizin	377

HÜSAMETTİN ARSLAN (1956 Ordu, Mesudiye - 2018 İstanbul) Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Tarih bölümü mezunu. Yakın çağ Türkiye tarihi alanındaki yüksek lisans tezini aynı bölümde yaptı. Daha sonra alan değiştirdi ve doktorasını İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde genel sosyoloji ve metodoloji alanında, bilgi sosyolojisi ve yeni sosyoloji disiplini bilim sosyolojisi" alanında yaptı. Yegâne entelektüel hobisi felsefe okumaktı; hobilerin görevlerden daha kalıcı olduğuna inandı. Ona göre tarih ve felsefeyle birlikte okutulmadığında, sosyoloji teknolojiden başka bir şey olamazdı; bu yüzden sosyolojiyi toplum hakkında felsefe olarak tanımladı. Sosyolojiyi sosyal felsefe kabul ettiği için herhangi bir sosyolojinin ya da ortodoks sosyoloji anlayışının değil, felsefi sosyolojinin savunuculuğunu yaptı. Onun bu yaklaşımının görüldüğü *Epistemik Cemaat/Bir Bilim Sosyolojisi Denemesi* (Paradigma, 1992; altıncı baskı 2018) bilim sosyolojisi alanında Türkiye'de yapılmış ilk akademik çalışmadır. Arslan'ın düşünce, kültür ve akademik içerikli dergilerde yayımlanan yazıları dışında yayınlanmış iki kitabı daha vardır: *Jöntürkler, Jönkürtler, Muhafazakârlar/Meçhul Okurla Söyleşiler* (Paradigma, 2009, dördüncü baskı 2018); *Twitmania Etnomania Şiddetmania* (Pinar Yayınları, 2016). Arslan, kavramsal titizliğe önem veren tercümeleriyle Türk entelektüel ve akademik dünyasına büyük bir soluk kazandırdı. Derleme ve çeviri: *İnsan Bilimlerine Prolegomena/Dil, Gelenek, Yorum* (Paradigma, 2002); *Hermeneutik ve Hümaniter Disiplinler* (Paradigma, 2002); *Retorik, Hermeneutik ve Sosyal Bilimler* (Paradigma, 2002); Çevirileri: I. Lakatos ve A. Musgrave (ed.), *Bilginin Gelişimi ve Bilginin Gelişimiyle İlgili Teorilerin Eleştirisi* (Paradigma, 1992); Chalmers, A., *Bilim Dedikleri* (ilk baskı 1992; gözden geçirilmiş baskı Paradigma 2007); Barnes, B., *T.S. Kuhn ve Sosyal Bilimler* (gözden geçirilmiş baskı, Paradigma, 2008); John W. Murphy, *Postmodern Sosyal Analiz ve Postmodern Eleştiri* (Paradigma, 2000); Ellul, J., *Sözün Düşüşü* (Paradigma, 3. baskı, 2012), Steve Woolgar, *Bilim: Bilim İdesi Üzerine Sosyolojik Bir Deneme* (Paradigma, 1999); C. Falzon, *Foucault ve Sosyal Diyalog* (Paradigma, 2001); S. Toulmin, *Kozmopolis* (Paradigma, 2002); W. J. T. Mitchell, *İkonoloji: İmaj, Metin, İdeoloji* (Paradigma, 2005); H.G. Gadamer, *Hakikat ve Yöntem I ve II* (İsmail Yavuzcan'la birlikte, Paradigma, 2008-2009); Richard Kearney, *Çağdaş Filozoflarla Söyleşiler* (Paradigma, 2010). Kathleen M. Wheeler, *Romantizm, Pragmatizm ve Dekonstrüksiyon* (Paradigma, 2011); Michael E. Zimmerman, *Heidegger: Moderniteyle Hesaplaşma/Teknoloji, Politika, Sanat* (Paradigma, 2011). Thomson, Iain D., *Heidegger: Ontoteoloji/Teknoloji ve Eğitim Politikaları* (Paradigma, 2012). R. Wolin, *Heidegger'in Çocukları* (Paradigma, 2012); N. Berdyaev, *İnsanın Yazgısı* (Paradigma, 2012); Dillion, M. *Din Sosyolojisinin El Kitabı* (Paradigma, 2014) ; R. Moore, *Eğitim ve Toplum* (Paradigma, 2015).

HATIRALARLA HÜSAMETTİN HOCA

Rize'den üniversite okumak için gelmiş, 20'li yaşlarının başında bir gencim. 91-92 yılları olmalı, Hüsamettin Arslan Hoca'yla arkadaş olan bir halkaya dâhil oldum. Düzensiz aralıklarla Sultanahmet'te veya Erenler'de buluşulup gecenin sükûneti çökene kadar konuşuluyor. Hoca'yı meraklı gözlerle izliyor, dinliyorum. Aforizmatik üslubu, dikkat çeken tavırları ile her seferinde hayranlığımı arttırıyor. Tarih, siyaset, edebiyat, hayat... Lezzetine doyum olmaz sohbetler...

2000'li yılların başında, AK Parti'nin kuruluş çalışmaları için merhum Erol Olçok ve Hasan Basri Yıldız'ın tertip ettiği toplantılara katılıyoruz. Hoca her toplantıya bir "tez"le geliyor ve iddialı ses tonu ve düşünceleriyle hepimizi sarsıyor. Bazen önceden hazırladığı bir metni dağıtıyor. Gelenek ve muhafazakârlık üzerine gün görmemiş fikirler...

Hüsamettin Hoca, Anadolu insanının hak ettiği temsilin Recep Tayyip Erdoğan ile gerçekleşeceğini çok önce keşfetmişti. Cumhurbaşkanıyla Pınarhisar'dan sonra birkaç defa konuşma imkânı bulmuş ve etkilenmişti. Ona hepimizden önce inanmıştı. Örs ve Çekiç'te babasının üzerinden çok sayıda hatırasını aktarır.

O yıllarda çeşitli vesilelerle bir araya gelmeye başladık, müstakil bir dostluk ve yakınlık kurduk. 2005 yılında Zeytinburnu Beledi-

yesi olarak hazırladığımız, ufuk açıcı sonuçlar doğuran ve kitabı hâlâ önemli bir kaynak eser niteliği taşıyan Uluslararası Göç Sempozyumunun hazırlık heyetinde yer aldı, toplantılarımıza katıldı, yol ve yordam çizmemize yardımcı oldu, isimler önerdi, bir oturumun da başkanlığını üstlendi.

Hoca 2010'dan sonra neredeyse tamamen Bursa'ya kapandı. İstanbul'a bile gelmeye üşenir olmuştu. Fedakârlıklarla kurduğu ve bütün maddi ve manevi birikimini hasrettiği Paradigma Yayınlarında yaşadıkları onu "kültür işleri"nden soğutmuştu. Nadir görüşüyorduk. Bir yolunu bulup kendisinden istifade etmemiz lazımdı.

Zeytinburnu Kültür ve Sanat Merkezinde seminerler vermesini teklif ettim. Yorgun ruh hâline rağmen beni kırmadı. Her ay bir cumartesi Zeytinburnu Kültür ve Sanat Merkezi semineri nedeniyle İstanbul'a gelmeye başladı. Eski arkadaşlarıyla buluştu. Küçük bir meraklı toplulukla başlayan seminerler zaman içinde iyi bir dinleyici kitlesine ulaştı. Zeytinburnu'nda ve ayrıldıktan sonra da Ankara'ya gidene kadar her seminerine katıldım. Seminerden sonra başka bir mekânda uzun sohbetler eder ve gece çok ilerlemeden Ümraniye'ye annesine uğurlardık. Bu vesilesiyle her ay annesini de ziyaret etmiş oluyordu. Seminerde takdim ettiğimiz çiçeği annesine götürmekten büyük haz duyduğunu her seferinde söylerdi.

Hoca'yla konuşacaklarımızı bir ay boyunca biriktirir, o sohbetlerde sorardık. Kendisinden çok şey öğrendim, sayesinde birçok yazar tanıdım ve güzel kitaplarla tanıştım: *Katı Olan Her Şey Buharlaşıyor*, *Öküzün A'sı*, *İsyan Pazarlanıyor*, *Masumiyetin Ayartıcılığı*, *Yaşam ve Yazgı*, *Pervasız Dâhiler*, *Sözün Düşüşü*, *İnsanın Yazgısı*, *Sözlü ve Yazılı Kültür* vd. Cemil Meriç, Heidegger, Arendt, Berdyaev'den konuşurduk.

Gezi olayları Hoca'yı sarstı ve bazı ilişkileri yara aldı. Kırıldı. Güncel siyasete rağbeti olmayan Hoca, Gezi'den sonra mesafeyi

kaldırdı ve gazeteye üst üste sert yazılar gönderdi.

Hoca sade ve gösterişsiz bir insandı. Ama bir o kadar da keskin ve iddialı... Kendi ifadesiyle "iğneleyen, tuvali yumuşak darbelerle fırçalayan değil, çekiçleyen" bir üslupla yazıyordu. "Yukarıdakilere kızgın, aşağıdakilere müşfik"ti.

Müsteşarlığa atandığımı öğrendiğinde memnuniyetini ve her türlü yardıma hazır olduğunu bildirdi. Umut verdi, yüreklendirdi.

Zeytinburnu'nda yapılan ve hazırlığında bulunduğumuz Cemil Meriç Sempozyumunun açılış programını teşrif etmesi için Kültür ve Turizm Bakanımız Sayın Nabi Avcı'dan ricada bulunmuştum. Hüsamettin Hoca da açılış panelinde konuşmacıydı. Bir makalenin gönderilmesi için iletişim bilgilerini talep eden Nabi Hoca'ya, "Müsteşarınız Ömer Arısoy en yakın arkadaşımıdır, kendisine verin, o bana en kısa yoldan ulaştırır." dediğini duyunca gönenmiştim.

Yirmi sekiz yıl aradan sonra topladığımız III. Millî Kültür Şûrası için aradığımda Hoca yine bizi kırmadı. Kültür Politikaları Komisyonu üyesi olarak görev yaptı.

Bir gün hastalık haberi ulaştı. Aradım, sesi bitkindi, teşhisi biliyordu. Durumu idare ettiğini, henüz ayakta olduğunu ve kemoterapiyi reddettiğini söyledi. Hoca *Kanser Savaşları*'nı yayımlamıştı, konuya vâkıftı ama direnecekti. Kararından emindi. Her türlü yardıma hazır olduğumuzu ifade ettim.

On beş gün kadar sonra telefonumun ekranında Hoca'nın adı göründü. Heyecanla açtım. Kaz Dağları civarında, orman ve denizin bir arada olduğu, dinlenebileceği ve hemşirelik hizmetleri alabileceği bir mekân sordu. İki gün içinde bir yer ayarladım ve kendisini aradım. Cevap veremedi. Aralıklarla birkaç kez aradıktan sonra telefonuma bir mesaj düştü: "Ömer Bey, ben Muammer

Arslan, Hoca'nın kardeşiyim. Hoca'nın istirahate değil, hastane ortamına ihtiyacı var. řu anda Çanakkale'ye gidecek durumu bile yok. Sizi çok seviyor ve dinliyor. Lütfen Hoca'yı İstanbul'da bir hastaneye alalım. Bize yardımcı olun." Muammer Bey'le konuşuktan sonra Hoca'yı aradım, durumu izah ettim. İtiraz etmedi. İstanbul'da bir hastaneye yatırdık kendisini. Ziyaretine gittiğimde, başka ziyaretçi istemediğini belirtti, kimseye sylemememi tembih etti. İki defa daha ziyaret ettim. İncisinde yoğun bakımdaydı ve şuuru kapalıydı. Sonrası malum.

Hüsamettin Hoca ardında önemli bir iz bıraktı. Elinizdeki kitap, bu izi sürmek için bir kılavuzdur. Ve ona şükran borcumuzun bir ifadesi... zlemle, minnetle anıyorum.

Allah rahmet eylesin.

Ömer Arısoy
Zeytinburnu Belediye Bařkanı